

הפסיק בין הכוסות אך לא אמר בינתיים
הגדה והלל

כתב הביאור הלכה (ד"ה שלא כסדר),
דמשמע שאפילו שהיה בין כוס
לכוס אבל לא אמר ההגדה בינתיים לא
יצא, והקשה דמלשון הגמ' משמע
שהקפידא היא רק אם שתאן בלא הפסק
כלל בינתיים, אבל אם שהיה ביניהם נהי
שעבר איסור במה שלא הסמיך אמירת
ההגדה לכל כוס כמו שתקנו חכמים, מ"מ
לא הפסיד מצות ד' כוסות בדיעבד.
[אוצר החכמה]

וכתב דנחלקו בזה הב"י והפר"ח, דבב"י
(בס"י תפד) משמע שבאופן זה יצא
בדיעבד, ולדעת הפר"ח (שם) אם לא אמר
ההגדה בינתיים מעכב בדיעבד.

ולפ"ז מעורר הביאור הלכה שיזהרו הנשים
לומר את סדר ההגדה על כל כוס
וכוס או עכ"פ ישמעו מבעליהן, שהרי נשים
חייבות במצוות הלילה כאנשים, ולדעת
הפר"ח שתיית הכוסות על סדר ההגדה
מעכב בעיקר מצות ד' כוסות, ואף לב"י
עכ"פ אינו לכתחילה.

**האם יש חיוב לתת צדקה לעני כדי
שיקיים מצוה**

במשנה ריש ערבי פסחים (צט:) תנן "אפילו
עני שבישראל לא יאכל עד שיסב,
ולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין ואפילו
מן התמחוי". ופירש רשב"ם שם (ד"ה ואפילו)
שאף מי שמתפרנס מתמחוי של צדקה
דהיינו עני שבעניים, דתנן במסכת פאה מי
שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מן
התמחוי, אפ"ה אם לא נתנו לו גבאי צדקה
ימכור את מלבושו או ילוה או ישכיר את

עצמו בשביל יין לד' כוסות, וכן פסק
השו"ע (סי' תעב סי"ג).

ולענין שאר מצוות, בספר צדקה ומשפט
(פ"ג סק"ד) מביא בשם החתן סופר
(סי' צב) שחיוב "והחזקת בו" הוא רק
בצרכיו הגופניים של העני, אבל אין צריך
לתת צדקה לעני כדי שיוכל לקיים מצות
עשה, מכיון שאין אדם צריך להוציא על
מצות עשה יותר מחומש מנכסיו, ועני זה
שאינו לו ממון אינו מחוייב בזה ואין אנו
מצווים לסייעו שיתחייב.

והא דדרשו חז"ל מ"די מחסורו שחייבים
להשיאו אשה משום פריה ורביה או
משום שבת, וכן מצות פדיון שבויים
שעיקרה כדי שלא יצטרך לחלל שבת וכדו',
הוא משום שיש בהם גם איסורי לא תעשה,
ולפי שאדם מחוייב למסור כל ממונו כדי
שלא יעבור על לא תעשה חייבים לסייע גם
לעני בזה.

אולם מהחת"ס (ליקוטי שו"ת) מביא, דמשמע
דפשיטא ליה שיש מצות צדקה
כשנותן לעני כדי שיוכל לקיים מצוה, אלא
שעני מחוסר לחם קודם למצותו של זה.

מעם החילוק בין ד' כוסות ונר חנוכה לבין
**ציצית ותפילין לענין חיוב לחזור על
הפתחים כדי לקנותם**

בהלכות תפילין כתב המ"ב (סי' כה סק"ב),
שמי שאין ידו משגת לקנות
ציצית ותפילין אין מחוייב לחזור על
הפתחים כדי לקנותן, ובס"י תרנו בבאור
הלכה (ד"ה אפילו) הקשה על זה מאי שנא
מהא דמי"ל שבשביל מצות נר חנוכה וד'

כוסות צריך לשאול על הפתחים כדי לקיימם, ואף שהם רק מצוות דרבנן כל שכן במצוה דאורייתא כמו תפילין.

ואפילו אם תאמר דשאני נר חנוכה וד' כוסות דעדיפי משום שיש בהם פרסומי ניסא ולכן תיקנו חכמים שאף יחזר על הפתחים, אכתי קשה מהמבואר בהלכות שבת (אור"ח סי' רסג ס"ב) שאף בשביל נר שבת [שאין בו טעם זה דפרסומי ניסא] צריך לחזר על הפתחים משום מצות עונג שבת שיסודה מדברי קבלה, כל שכן למצות עשה של תורה, ונשאר הבאור הלכה בצ"ע.

עב"פ משמעות הפוסקים שרק בשביל מצות ד' כוסות ונר חנוכה צריך לחזר על הפתחים, ויש לתת טעם בזה דיציאת מצרים היתה ע"י שמסרו נפשם בשעבוד, ובכך שלא התערבו בין המצריים ולא שינו את שמם לבושם ולשונם בכל שנות הגלות, ולכן מצות ד' כוסות שכנגד לשונות הגאולה צריכה ג"כ להתבטא ביותר מסירות נפש מאשר מצוות אחרות.

ובן בנר חנוכה, שהנס היה ע"י מסירות נפשם של החשמונאים שעמדו למלחמה מעטים מול רבים, אף פרסום הנס צריך לבוא אפילו ע"י שמחזר על הפתחים.

